

«Καθαρό χωριό - καθαρό Ζαγόρι»

ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Κ. ΝΤΙΝΑΛΕΞΗ

ΤΑ ΟΙΚΙΑΚΑ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Στο 5ο Συμβούλιο Περιοχής του Κεντρικού και Δυτικού Ζαγορίου είχαμε πολλές και εκτενείς συνεδριάσεις, για το θέμα των σκουπιδιών του Ζαγορίου, χωρίς να καταλήξουμε σε ουσιαστικές αποφάσεις. Το 6ο Συμβούλιο Περιοχής του Ανατολικού Ζαγορίου πληροφορούμαι ότι αποφάσισε τη δημιουργία χωματερές εντός της περιοχής του. Πάντως όλοι συμφωνούν ότι το πρόβλημα έχει εκρηκτικές διαστάσεις, ενόψει του παραδοσιακού χαρακτήρα του Ζαγορίου, της περιβαλλοντικής επίπτωσης και της τουριστικής ανάπτυξης.

Τα Συμβούλια Περιοχής είναι νέος θεσμός και δεν υπάρχει υποδομή και πείρα. Δεν υπάρχει πλήρες νομικό πλαίσιο για την λειτουργία τους. Εκείνο όμως που πρέπει να γίνει αμέσως είναι να αλλάξει η νοοτροπία μας και να ξεφύγουν οι κοινοτάρχες και τα συμβούλιά τους από τα όρια του χωριού τους και να δουν το Ζαγόρι σαν ενιαία περιοχή με δικό της μέλλον. Μας συνδέουν οι εδαφικές και γεωλογικές συνθήκες, η ιστορία, η παραδοσιακή κληρονομιά μας, η πολιτιστική μας ταυτότητα, η κοινή μας τύχη. Άλλωστε υπάρχουν οι γεωγραφικές ενότητες και για να δούμε πρόοδο και ανάπτυξη πρέπει να προχωρήσει το θέμα της συνένωσης των κοινοτήτων, είτε εκουσίως, είτε με νόμο.

Στη συνέχεια παραθέτω ορισμένες καταστάσεις και προβληματισμούς για το θέμα των απορριμμάτων, με σκοπό να εμπεδώσει ο απλός κάτοικος του χωριού το πρόβλημα, γιατί χωρίς την βοήθειά του η Κοινότητά του και το Συμβούλιο Περιοχής με δυσκολία θα φτάσουν στη λύση του προβλήματος και πρέπει να αποφευχθούν δυσμενή μέτρα. Στους συμπατριώτες μου στέλνω το μήνυμα «ΚΑΘΑΡΟ ΧΩΡΙΟ - ΚΑΘΑΡΟ ΖΑΓΟΡΙ». Να ασκήσετε πίεση στους κοινοτάρχες να βρουν σωστές και νόμιμες λύσεις για το Ζαγόρι ολόκληρο: Ο επισκέπτης, έλληνας ή ξένος, θα εκφραστεί και θα χαρακτηρίσει τους κατοίκους του χωριού για τον πολιτισμό τους και την κοινωνική συμπεριφορά τους.

Α' ΔΕΔΟΜΕΝΑ:

α) Ο πληθυσμός του Ζαγορίου σύμφωνα με την απογραφή του 1991 πλησιάζει τις 5.000 κατοίκους. Αναφέρονται στις 27 κοινότητες του 5ου Συμ. Περιοχής και στις 15 του 6ου

Συμ. Περιοχής. Το στοιχείο αυτό είναι πλαστό και πιστεύω ότι οι μόνιμοι κάτοικοι είναι περίπου στο μισό. Παράδειγμα: Στο Καπέσοβο η απογραφή του 1991 έδωσε 49 κατοίκους, όλους τους χειμώνες οι μόνιμοι είναι 14-15 και όλα τα καλοκαίρια ξεπερνούν τους 100 κατοίκους. Αυτά τα πληθυσμιακά στοιχεία θα λη-

β) Το Ζαγόρι δεν έχει νοσοκομεία ή βιομηχανικά κλπ απορρίμματα, παρά μόνο οικιακά. Αυτά είναι πλαστικές και οργανικές ύλες, χαρτιά, μέταλλα κλπ, δηλαδή στερεά απόβλητα. Υπάρχουν και οικοδομικά απόβλητα, δηλαδή ξύλα, τσιμέντα, σίδερα, σοφάδες, πέτρες κλπ, τα οποία, τουλάχιστον, προκαλούν αι-

λυνε τους υδροφόρους ορίζοντες του Βοϊδομάτη και πολλών άλλων πηγών και του εδάφους και της ατμόσφαιρας. Πρέπει λοιπόν να προστατεύσουμε το φυσικό περιβάλλον του Ζαγορίου και την σπάνια χλωρίδα και πανίδα που διαθέτει. Να προστατευτούν απ' την μόλυνση τα δάση, τα ποτάμια, η χαράδρα του Βίκου, η κοιλάδα του Αώου, η Γκαμήλα και όλη η Πίνδος.

δ) Τα χωριά μας είναι κηρυγμένα παραδοσιακοί οικισμοί. Η πολιτιστική και παραδοσιακή κληρονομιά μας περιλαμβάνει και την καθαριότητα. Θέλετε να σας περιγράψω ένα μεσοχώρι και τα γύρω σοκάκια; Βλέπω πλαστικές σακούλες, τενεκεδάκια και καλαμάκια από αναψυκτικά, γυαλιά από σπασμένα μπουκάλια ή πιάτα ή ποτήρια, πακέτα από τσιγάρα, χαρτιά και ασημόχαρτα από σοκολάτες και μπισκότα και παγωτά, καλαμάκια από σουβλάκια κ.λ.π. Ε! Τι άλλο θέλετε! Όπως ξέρετε, ξεκίνησε το 4ετές πρόγραμμα ανάπτυξης του Ζαγορίου για 816 εκατομ. δραχ. θα γίνουν πλατείες, καλντερίμια κλπ. Έχουμε υποχρέωση και μεις να μπούμε στο πνεύμα της ανάπτυξης και να είμαστε καθαροί.

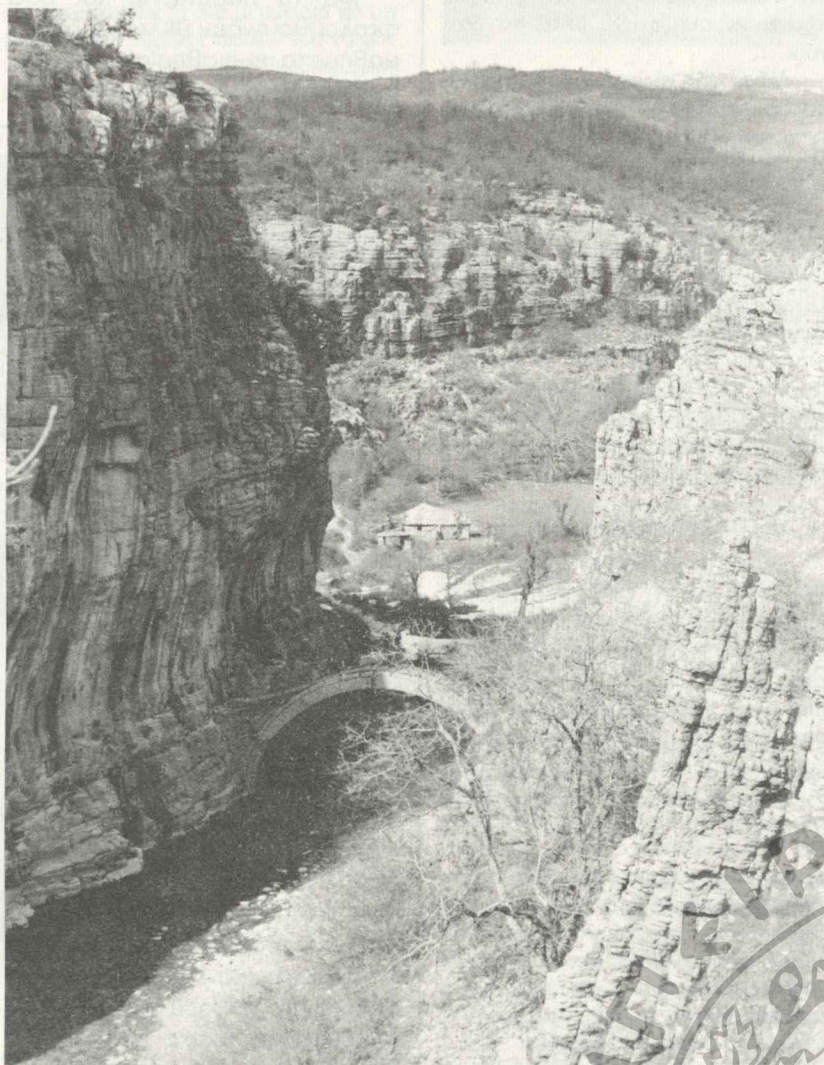
ε) Είναι εκπεφρασμένη η επιθυμία των κατοίκων του Ζαγορίου για ένα σωστό σύστημα διαχείρισης των απορριμμάτων. Θέλουμε καθαρό τον οικισμό και τον περιβάλλοντα χώρο του. Οι δυσκολίες για να το πετύχουμε πρώτα είναι οικονομικές, ύστερα τεχνικές και τέλος φυσικές, όπως παρακάτω θα γράψω.

Β' ΣΥΛΛΟΓΗ:

Το πρόβλημα τούτο είναι συνάρτηση του τρόπου μεταφοράς και του τρόπου διάθεσης των απορριμμάτων. Αρκετά χωριά έχουν κάδους πλαστικούς ή μεταλλικούς, έχουν συμφωνημένο άνθρωπό που τους μαζεύει και μεταφέρει τα σκουπίδια στη χωματερή του χωριού ή σε κάποιο λάκκο, δηλαδή ανεξέλεγκτη απόρριψη οπουδήποτε. Γέμισαν μερικοί λάκκοι και αρκετές πλαγιές δίπλα στους αυτοκινητόδρομους και δεν είδα πουθενά να τα σκεπάζουν με χώμα. Βέβαια υπάρχουν και χωριά χωρίς κάδους, όπου δηλαδή τα σκουπίδια δεν συγκεντρώνονται και το θέμα επαφίεται στον πατριωτισμό καθενός.

Το 5ο Συμβ. Περιοχής Κεντρικού

Συνέχεια στην 2η σελ.

φθούν υπόψη για να γίνει οποιοσδήποτε σχεδιασμός για τα απορρίμματα, σε συνδυασμό πάντοτε με την τουριστική υποδομή και το τουριστικό ρεύμα. Εδώ παράλληλα πρέπει να τονιστεί ότι ο όγκος των απορριμμάτων πολλαπλασιάζεται ραγδαία για τα χωριά μας, ανεξαρτήτως πληθυσμιακών δεδομένων, από άλλους λόγους, π.χ. τα οικιακά απορρίμματα λόγω καταναλωτικής κοινωνίας, τα οικοδομικά απορρίμματα λόγω οικοδομικής δραστηριότητας κλπ.

σθητική ρύπανση. Ούτε αυτά όμως πρέπει να σκορπίζονται όπου θέλει καθένας.

γ) Οι αποδέκτες των απορριμμάτων είναι η ατμόσφαιρα, το νερό και το έδαφος. Δεν ξέρω τι έγινε αλλού, αλλά στο Καπέσοβο τα κέδρα και οι φτελιάδες ξεράθηκαν από μόλυνση. Εξάλλου θυμηθείτε και την αντίδραση όλων των Ζαγορίσιων, ατόμων και μαζικών φορέων, όταν κάποια κοινότητα δέχτηκε την εγκατάσταση εκεί της ΕΛΒΙΕΣ (εμποτισμός ξυλείας), η λειτουργία της οποίας θα μό-

Κύριε Διευθυντά.
Στο φύλλο με αριθμό 217 [Μάιος 1996] του περιοδικού «Το Ζαγόρι μας» διάβασα για την έγκριση των 816 εκ. για την 4ετία 1996-1999 και την κατανομή 180 εκ. για το 1996 αλλά και κάποιες σκέψεις, σιωπηρές επιφυλάξεις και νουθεσίες του Κου Απ. Ντιναλέξη σχετικά με το «επείγον» των απορροφήσεων, την ανάγκη ένταξης «νέων χρήσεων» την «ισόρροπη ανά-

ΤΑ ΟΙΚΙΑΚΑ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Συνέχεια από την 1η σελ.
και Διευθυντή του Ζαγορίου διέθεσε στον προϋπολογισμό του πλίστωμα 4 εκατ. δραχ. για την αγορά κάδων πλαστικών των 244 λίτρων ή μεταλλικών των 800 λίτρων και έγινε κατανομή για κάθε κοινότητα. Ελπίζω σύντομα να αγοραστούν κι αμέσως να χρησιμοποιηθούν. Το πρόβλημα της συλλογής των οικιακών απορριμμάτων νομίζω λύνεται μ' αυτό τον τρόπο κι από δω και πέρα ας κινηθούν και οι κοινοτάξεις. Η δυσκολία για τους προέδρους είναι η συλλογή εντός του οικισμού, γιατί στα στενοσόκακα δεν περνάει ούτε μικρό απορριμματοφόρο αυτοκίνητο και υπάρχουν αρκετοί ηλικιωμένοι άνθρωποι, που θα δυσκολευτούν να φτάσουν ως τον κάδο. Τέλος πρέπει οι κάτοικοι να μάθουν να χρησιμοποιούν τις πλαστικές σακούλες των απορριμμάτων.

Γ' ΜΕΤΑΦΟΡΑ:

Το 5ο Συμβ. Περιοχής, απ' ότι ξέρω, πρότεινε να μεταφερθούν τα σκουπίδια των χωριών στην χωματεγή της Δουρούτης και ανέλαβε να καλύψει τις απαιτήσεις του Δήμου Ιωαννίνων. Παρά ταύτα το κόστος μεταφοράς παραμένει υψηλό για τις κοινότητες και αρκετές απ' αυτές, για το λόγο αυτό, δεν συμφωνούν με την λύση της Δουρούτης. Στην περίπτωση που όλες οι κοινότητες συμφωνούσαν, τότε θα αναλάμβαναν ιδιωτικές επιχειρήσεις την μεταφορά στην Δουρούτη με μεγάλο απορριμματοφόρο, αφού κάθε χωριό θα συγκέντρωνε με δαπάνες του τα σκουπίδια σε σημεία που περνάει μεγάλο αυτοκίνητο. Τα Συμβούλια Περιοχής στο μέλλον θα έχουν υπηρεσία καθαριότητας, αλλά σήμερα η μεταφορά θα λύνονταν με ιδιωτικές επιχειρήσεις και η διάθεση θα γινόταν στη Δουρούτη.

Δ' ΔΙΑΘΕΣΗ:

Η διάθεση των απορριμμάτων γίνεται α) με επεξεργασία και ανακύκλωση, οπότε βγάζουμε λίπασμα, χαρτί, μέταλλα κλπ., πράγμα που θέλει μεγάλο εργοστάσιο β) με καύση, οπότε σίγουρα μολύνεται η ατμόσφαιρα και αυξάνουν οι κίνδυνοι πυρκαγιών και γ) με υγειονομική ταφή, που κρύβει τους λιγότερους κινδύνους, αν γίνει σωστή επιλογή του χώρου ταφής.

Οι δυο πρώτες λύσεις δεν ταιριάζουν μέσα στο Ζαγόρι, αλλά και η

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

(Θέσεις του αρχιτέκτονα κ. Βασιλείου Χαρίση σε γράμμα που μας έστειλε)

πτυση» του Ζαγορίου κλπ.

Με αφορμή τα παραπάνω θα ήθελα να καταθέσω μερικές θέσεις μου, όπως το οφείλω, μια και το Ζαγόρι δεν είναι απλά «ένα ενιαίο, όμορφο,...» σύνολο αλλά ένα μνημείο—μνήμη—μιας πανάξιας παράδοσης.

υγειονομική ταφή πρέπει να μελετηθεί εξονυχιστικά για να μη μολυνθούν υδάτινοι πόροι. Η υγειονομική ταφή θέτει κι άλλες προϋποθέσεις, όπως κάποιο ελάχιστο εμβαδόν, που για το Ζαγόρι πρέπει να ξεπερνάει τα πέντε στρέμματα και επίσης κάποια απόσταση από το εθνικό και επαρχιακό οδικό δίκτυο. Πιστεύω ότι η λύση της υγειονομικής ταφής πρέπει να αναζητηθεί μέσα στο Ζαγόρι.

Λόγω της οξύτητας του προβλήματος για όλο το Νομό Ιωαννίνων, έγινε τον Μάιο σύσκεψη στη Νομαρχία Ιωαννίνων, με συμμετοχή ολόκληρης της τοπικής αυτοδιοίκησης. Ακούστηκε η πρόταση να δημιουργηθούν στο Νομό Ιωαννίνων 7-8 χώροι υγειονομικής ταφής απορριμμάτων. Προτάθηκε επίσης και η δημιουργία χώρων προσωρινής αναπόθεσης των απορριμμάτων, απ' όπου θα μεταφέρονται στους χώρους υγειονομικής ταφής. Τέλος τονίστηκε ότι πρέπει να βοηθηθεί και το κράτος να χρηματοδοτήσει για να λυθεί το πρόβλημα.

Ε' ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ:

Μερικοί πρόεδροι έφριξαν την ιδέα να αγοράσει το Συμβ. Περιοχής απορριμματοφόρο αυτοκίνητο. Για την αγορά αυτή απαιτούνται αρκετά εκατομμύρια, που δεν τα έχουμε. Μήπως όμως χρειαστεί και μικρό απορριμματοφόρο; Πέρα απ' αυτά θα χρειαστούμε δυο οδηγούς και δυο ή τέσσερες βοηθούς - εργάτες. Όλοι αυτοί θέλουν μισθούς και ασφάλιση. Θα χρειαστούμε καύσιμα, ανταλλακτικά, συντήρηση των αυτοκινήτων. Τέλος αν προχωρήσουμε και στην διάθεση με υγειονομική ταφή, τότε απαιτείται έκταση μερικών στρεμμάτων, κατάλληλα μηχανήματα και προσωπικό για το χώρο αυτό.

ΣΤ' ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ:

α) Η επιθυμία για καθαρό Ζαγόρι είναι δεδομένη
β) Το πρόβλημα είναι οξύτατο το καλοκαίρι
γ) Υπάρχει οικονομική στενότητα για αρκετά χωριά
δ) Μερικά χωριά προχωρούν σε επικίνδυνες λύσεις
ε) Απαιτούνται επιμороφωτικά σεμινάρια για τους κατοίκους
στ) Τέλος πρέπει να προχωρήσει με μεγάλα βήματα η συνένωση κοινοτήτων και να παγλωθεί η νοοτροπία της κοινής τύχης του Ζαγορίου.

Μιας παράδοσης που όμως πέρα από τον ορατό κόσμο, όπως σπίτια, καλντερίμια κλπ. (που για τους πολλούς αξίζουν περίπου γιατί μοιάζουν ως ... περιέργια), έχει τον **Α/δηλο** κόσμο της. Τον Κόσμο που χαλκεύτηκε στο χρόνο μέσα σ' αυτόν τον τόπο και ως έκφανση γέννησε και έπλασε τα «αισθητά και επαισθητά». Με την έννοια λοιπόν αυτή νομίζω πως τούτη η ώρα, που δρομολογείται μια ανάπτυξη στο Ζαγόρι, η ευθύνη γίνεται μεγάλη. Γιατί είναι γνωστό πως η νοούμενη σήμερα «ανάπτυξη» πολλούς τόπους κατέστρεψε σκοτώνοντας τη «ψυχή» τους - τα Α/δηλα τους.

Με τα παραπάνω και όσα ακολουθούν δεν θέλω να δώσω μαθήματα ευαισθησίας. Τα σημειώνω μόνο γιατί ανησυχώ. Και αυτό γιατί σκόρπιες απόψεις όπως περί ανάπτυξης «νέων χρήσεων», «συνεδριακών κέντρων»..., το γεγονός ότι παντού κυριαρχεί η μονοσήμαντη τάση για οικονομική ανάπτυξη [θα έλεγα μια βουλμία που το «πακέτο Ντελόρ» την έκανε Ντε λόρ(δα)] και το ότι δεν υπάρχει συνολική θεώρηση του θέματος, δείχνουν πως ο κίνδυνος είναι «προ των πυλών». Βέβαια αυτή τη στιγμή δεν υπάρχει άμεσος κίνδυνος. Γιατί, 816 εκ. σε μια 4ετία «ευτυχώς» είναι πολύ λίγα [αποπληθωρισμένα, είναι περίπου 4 εκ. το χρόνο ανά χωριό] και δεν έχουν την ικανότητα να αναπτύξουν το Ζαγόρι.

Όμως:

— Φοβάμαι την ενδεχόμενη αποσπασματικότητα των κατανομών κάτω από τα πιεστικά αιτήματα αλλά έξω από μια συνολική στρατηγική.

— Φοβάμαι το επείγον της απορροφητικότητας η οποία οδηγεί με μαθηματική ακρίβεια σε εύκολες λύσεις που μοιραία στερούνται της απαραίτητης βαθιάς θεώρησης και της αναγκαίας ευαισθησίας.

— Φοβάμαι την άποψη περί της δικαισύνης του «να πάρουν όλοι» που δεν επιτρέπει τη θεμελίωση μιας καθολικής δομικής συμβολής στο χώρο του Ζαγορίου νοούμενου ως μιας χωροταξικής ενότητας με ήθος αυτοτελές και ιδιότυπο.

— Φοβάμαι μήπως η «ευδαιμονία» για το ότι πέφτουν χρήματα και, άρα «όλα παν καλά»

και «τ' άλλα θα τα βρούμε», με να κάνουμε ό,τι ζητούν οι οδηγήσει στη νάρκη του ευτυχασμού.

— Φοβάμαι μη παρακινήσει των τουριστών που με να κάνουν ό,τι ζητούν οι οδηγήσει στη νάρκη του ευτυχασμού.

Με άλλα λόγια, φοβάμαι πως άθελά μας ή παγιδευμένοι από τη νέα μας συνήθεια δοκίμασε το Ζαγόρι με σ' Επικράτειας, δεν βρήκε ακόμα τη «λειψυργικότητά του» ώστε η ...συνεργασία Μ' όλα τα φοβάμαι δεν ήθελα να θεωρηθώ «γκρίνι» στην «απόδοξη» — για να μη γίνει η μικρούλα φωτογραφία που βλέπετε. Η ίδια δεν λέει πολλά πράγματα. Οστόσο, αναδύονται στη μνήμη μου, μια αληθινή και «μεις το πονάμε». Απλά, ντυπωσιακή ιστορία, σε βάθος χρόνου, πριν σθάνομαι την ανάγκη να θυμώ 60 τόσα χρόνια. Και είναι και «Ζαγορί—

— όχι να υποδείξω — πως: — Το Ζαγόρι, αν θέλουμε κερδίσουν όλοι, πρέπει να γίνει και αναπτυχθεί ως σύνολο με **συγκεκριμένο ρόλο** με στο χώρο της Ηπείρου και της χώρας.

— Το Ζαγόρι, για να ξεζωντανέψει [να σωθεί και ακτινοβολήσει] απαιτεί ένα γο μεγάλης ποσοτικής και ποιοτικής εμβέλειας. Γι' αυτό είναι υποχρεωτικό να βασίζεται σε ένα **συνολικό «εν δυνάμει σχεδιασμό**, μέσα από τον οποίο θα δοθούν λύσεις σε όλα [στα ορατά και στα Α/δηλα, τοπικά και στα υπερτοπικά], στοιχειοθετηθεί **πρόγραμμα** συγκεκριμένων στόχους τέλος, οι παρεμβάσεις θα ληφθούν, κατά το δυνατόν, σταθερή διαχρονική **στρατηγική**.

[Μια μάχη δεν κερδίζεται χνώντας σφαίρες εδώ και εκεί αλλά σε μερικά κάθε φορά σε μεν και κρίσιμα σημεία, δηλαδή, όπου πρέπει, όταν πρέπει και ό,τι πρέπει]

Κλείνοντας τούτο το σημείωμα, νοιώθω την ανάγκη να νίσω με ιδιαίτερη έμφαση π' εδώ δεν ισχύουν οι γνωστοί συνταγές και ιδιαίτερα τα ελληνιστί «μοντέλα». Και γιατί: όπως κάθε τόπος έτσι **το Ζαγόρι «έχει το δικό του μο της ευτυχίας του».**

Μαρούσι 25.5.1996

Βασίλης Χαρίσης
Αρχιτέκτων-Πολυεοδόμος

—Σ' αυτό το φύλλο (το Ζαγόρι μας) είναι δική σου σιέρα να γράψεις μια ιστορία για μια φωτογραφία»

—... Σάββας...έφα. Με βρήκε όμως απροετοίμαστο, γι' αυτό και δεν απάντησα. Συνέβη αυτό μια μέρα, στα γραφεία του Περιοδικού. Τότε «η σιωπή μου» ήταν μια απάντηση στο Σάββα και μάλιστα θετική. Όταν η άρνηση δεν δηλώνεται, η σιωπή σημαίνει Ναι. Από τη στιγμή εκείνη... μήκη στη νύχτα... η οποία ιστορία, θα υπαγόρευε μια φωτογραφία, που εκείνη τη στιγμή ήταν ανύπαρκτη και επομένως η ιστορία απροσδιόριστη. Έτσι εγγράφεται και η σιωπή μου στην «παραγγελιά» του Σάββα.

Το πρώτο, λοιπόν, βήμα η αναζήτηση της ιστορίας. Ανασκούμπισμα και ανασκόληση του Αρχείου μου: Ένα αρχείο που ταλαιπωρημένο από το «πέρα-δώθε» ανά την Ελληνική Επικράτεια, δεν βρήκε ακόμα τη «λειψυργικότητά του» ώστε η ...συνεργασία να είναι αποδοτική. Έχωμε ανάγκη από «γκρίνι» στην «απόδοξη» — για να μη γίνει η μικρούλα φωτογραφία που βλέπετε. Η ίδια δεν λέει πολλά πράγματα. Οστόσο, αναδύονται στη μνήμη μου, μια αληθινή και «μεις το πονάμε». Απλά, ντυπωσιακή ιστορία, σε βάθος χρόνου, πριν σθάνομαι την ανάγκη να θυμώ 60 τόσα χρόνια. Και είναι και «Ζαγορί—

ΜΙΑ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ

(Αναδρομή στα περασμένα, πριν 60 χρόνια)

Θα έλεγα. Τοπικά, παρουσιάζει το σχολικό περιβάλλον του Μονοδενδρίου και μια ομάδα «παπαδόκια» Ζαγορίσιους μαθητές της Ριζαρείου Σχολής της εποχής εκείνης μπροστά στην πάλευκη προτομή του Γεωργίου Ριζάρη. Ήταν υπόσχεση χρέους των παιδιών αυτών για ένα ευλαβικό μνημόσυνο στους Μονοδενδρίτες Ευεργέτες και Ιδρυτή της Ριζαρείου Σχολής, όπου βρήκαν στέγη, διαβίωση και μόρφωση. Στο πίσω μέρος της μικροσκοπικής φωτογραφίας διαβάζω: Μονοδένδιον 30 Ιουλίου 1935.

Πριν τον πόλεμο, στις 10ετίες είκοσι και τριάντα, η Ρ.Ε. Σχολή αποτελούσε, θα έλεγα, «μονόδρομο» για τα παιδιά του Ζαγορίου. Οι δύσκολες συνθήκες ζωής στα χωριά του, δεν επέτρεπαν όνειρα για σπουδές. Το πολύ — πολύ μέχρι Γιάννινα, με τη βοήθεια κάποιου συγγενή για στέγαση και αδιάκοπο πήγαινε — έλα του σκουλιού με το ψωμωτόρι, τις κασιώπιτες και λοιπά... καλούδια. Ο μήνας Σεπτέμβρης, ήταν ο μήνας αγωνίας για τα χωριά του Ζαγορίου. Κι όσο τα μαντάτα για την κλήρωση των τυχερών παιδιών που θα φοιτούσαν, ως υπότροφοι, στη Ριζαρείου Σχολή καθυστερούσαν, τόσο η αγωνία μεγάλωνε.

Την εποχή εκείνη ο αριθμός των Ζαγορίσιων μαθητών στη Σχολή ήταν μεγάλος. Ακόμα η φήμη της Σχολής σαν Εκπαιδευτικό Ίδρυμα, με υψηλό ποιοτικό επίπεδο παιδείας μαγνήτι-

Ριζαρίτες μπροστά στην προτομή του Γεωργίου Ριζάρη στο Μονοδέντρι το 1935.

ζε και θώπευε το όνειρο φτωχών οικογενειών των Ζαγορίων. Ήταν η σίγουρη εξασφάλιση των παιδιών. Το γεγονός, μάλιστα, τούτο, είχε και την ανεκδοτική του πλευρά. Πολλοί γονείς ή άτεκνα ζευγάρια που ήθελαν να «διασκεδάσουν» το πρόβλημά τους χρησιμοποιούσαν τη φράση: — Α, εγώ τα παιδιά μου τα έχω στη Ριζαρείου. Δηλαδή απόλυτα εξασφαλισμένα.

Στο τέλος της σχολικής χρονιάς το 1935, και πριν σκορπίσουμε για τα χωριά μας δόθηκε το ραντεβού. Όλοι οι Ζαγορίσιοι Ριζαρίτες στον Γεροπλάτανο. Από κει ήταν ο Οικονομός της Σχολής, ο παπά-Τζεμπας. Διακρίνεται στη φωτογραφία με το πετράκι του. Γεροπλάτανος και Βασιλικό γιορτάζουν την Αγία Παρασκευή και του Αγίου Παντελεήμονα. Εκεί περάσαμε τις δυο μέρες 26 και 27 Ιουλίου. Στις 28 το βράδυ διακυβερεύσαμε στην Αρίστη. Από τα σημερινά τις 29/7 αρχίζει η πορεία, μέσω χαράδρας Βίκου, προς Μονοδένδρι. Από το πρώτο ανώγειο στην κορυφή, η παρουσία του ήλιου στο εσωτερικό της χαράδρας είναι περιωρισμένη. Στην προσπάθειά τους να επιβιβαστούν οι οξυές, στην βάση της χαράδρας, αναγκάζονται να ψηλώσουν.

Ετσι, θυμάμαι, το θέαμα μιας μεγάλης συστάδας από οξυές, με τους κίλους κορμούς τους χωρίς διακλαδώσεις, να φθάνουν στο ύψος 15-20 μέτρα, (παιδική μου εκτίμηση τότε) με μια τούφα φύλλωμα στην κορυφή, που αλαλούα τα φύλλα να 'αποτελούν ένα πράσινο, μεγάλο ταπέτο, αδιαπέραστο από τον ήλιο, γι' αυτό στο έδαφός τους δεν υπήρχε ούτε χορτάρι. Αυτή η εικόνα, μου θυμίζει τότε, αυτόματα, μανουαλικά εκκλησιαστικά σπητιές λαμπάδες.

Άραγε, να υπάρχουν αυτές οι εικόνες σήμερα. Το πιθανότερο, δυστυχώς, ο εκδρομικός μου σάκος, βεβαρημένος από το μέγεθος του χρόνου, δεν θα μου επιτρέψει να το επιβεβαιώσω.

Αυτό που μπορώ να κάνω τώρα είναι να ευχριστήσω τον αγαπητό και πολυγραφώτατο Σάββα για την ευκαιρία που μου πρόσφερε, με την ιδέα του, όχι μόνο να παρουσιάσω μια μαθητική και στην προίτη, ακόμη, αλλά του εσωτερικού της χαράδρας απολάυσαμε την επιβλητικότητα της από το χέλιος της, στην άκρη

του σημερινού χωριού Βίκος (Βιτσιόκ). Το βρεινί άκρο της χαράδρας παρουσιάζει ανοίγματα σε βάθος και σε πλάτος που εντυπωσιάζει τρομερά το πρώτο αντίκρισμά τους. Θυμάμαι, πάντα, τα λόγια του μαθητή Μίμη Μαισιώπου, από την Πάτρα: — Μα το Γκράντ Κάνυον της Αμερικής δεν είναι τίποτα μπροστά σε τούτο το θέαμα. Οι γονείς του έμειναν στις ΗΠΑ, όπου είχε ταξιδεύσει και ο ίδιος και νομίζω, πως είχε δει το Γκράντ-Κανυον από επίσκεψή του.

ΝΟΜΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙ ΔΑΣΩΝ ΣΤΟ ΖΑΓΟΡΙ

(Συνέχεια από το προηγούμενο και τέλος)

Η ανωτέρω υπ' αριθμ. 409/1963 απόφαση του Αρείου Πάγου δεν είναι σύμφωνος προς το πνεύμα και το γράμμα του Τουρκικού Νόμου περί γαιών. Διότι ερωτάται: πότε θα έδει να εκδοθεί ο ειδικός τίτλος; όταν ταύτα ήσαν εν αναπτύξει και είχαν την μορφήν θαμνώδους εκτάσεως ή όταν σποραδικώς ανεπτύχθησαν; Καί τί θα συμβή εάν η έκτασις προς της απελευθερώσεως ήτο θαμνώδης ή άλλως σποραδικώς εκαλύπτετο υπό δένδρων και κατά το μεσολαβήσαν μακρόν από την απελευθερώσεως μέχρι σήμερον χρονικόν διάστημα μετετέραπη εις δάσος; Ίδού αι πρακτικά δυσκολία, αι οποίαι ανακύπτουν εκ της αποφάσεως ταύτης ως προς την απόδειξιν εν όψει μάλιστα της απωλείας πάσης φύσεως τίτλων λόγω των μεσολαβησάντων περσιών.

Το Ελληνικόν Δημόσιον δια των αρμοδίων υπαλλήλων του ανεννόησε ότι επί Τουρκοκρατίας εγίνοντο εντατικώς καλλιεργείαι αγρών υπό κατοίκων ορεινών περιοχών εις λίαν απομακρυσμένας εκ των χωρίων των θέσεις.

Εις έκθεσιν του, κατά το έτος 1929, Δασάρχου Ιωαννίνων αφορούσαν τα δάση Κοινότητος Περιφερείας Ιωαννίνων αναφέρεται, ότι το δάσος ανεπτύχθη «επί εκτάσεων εγκαταλειμμένων πρ πολλών ετών (εκατονταετίας και ολιγώτερον) καλλιεργουμένων γεωργικών. Η πρότερον, εις μέγα βαθμόν εντατική καλλιεργεία διεπιστώθη εκ της υπάρεξως

περιτοχισμάτων και τοίχων υποστηρίξεως των δασών τούτων και εκ της ομοιομόρφου συμπτύκνου κατά τμήματα αναδασώσεως ομαλών εκτάσεων, ακόμη και εντός των προς τον Αών ποταμόν υπερηλίκων δασών παρατηρήθησαν τοιαύτα λείψανα της πάλαι ποτέ γεωργικής εκμεταλλεύσεως, εγκαταληφθείσης έκτοτε βαθμίδον ένεκα της επιδρομής της ακμαζούσης ληστείας».

Η δια του άρθρου 67 του Ν.998 της 27/29-12-79 «περί προστασίας των δασών και των δασικών εν γένει εκτάσεων της χώρας» θεσπισθείσα διάταξις είναι αναμφισβήτητως αντισυνταγματική διότι, δι' αυτής πλήττονται κεκτημένα των κατοίκων των ορεινών περιοχών δικαιώματα κυριότητας επί αγρών, εφ' ων δια της παρόδου του χρόνου ήτοι προς της 20ης Μαΐου 1917 ανεπτύχθησαν δένδρα. Οι εισηγηταί του ανωτέρω άρθρου έπρεπε να λάβουν υπ' όψιν ότι εξ ανωτέρας βίας ήτοι ένεκα αξαιρετικών και απροβλέπτων γεγονότων ως επί Τουρκοκρατίας ληστρικών επιδρομών, ως εν τη ανωτέρω μνημονευομένη έκθεσι του Δασάρχου Ιωαννίνων αναφέρεται, των απελευθερωτικών πολέμων 1912-1913 του πρώτου παγκοσμίου πολέμου και της Μικρασιατικής Εκστρατείας πολλοί αγροί δεν εκαλλιεργήθησαν.

Δια της ανωτέρω διατάξεως το Ελληνικόν Δημόσιον ηθέλησε να καλύψη την υπ' αυτού γενομένην δημιουργίαν των δασωθέντων ή αναδασωθέντων αγρών μέχρι της 28ης Οκτωβρίου 1940.

Εάν ρίψη τις εν βλέμμα εις την ει-

σηγητικήν έκθεσιν του Ν.2074/1920 θα διαπιστώση ότι το Ελληνικόν Δημόσιον προσεπάθησε κατά το έτος 1914, κατόπιν μιας ατυχούς γνωμοδότησεως του Νομικού Συμβούλου της υπηρεσίας των δημοσίων κτημάτων Ν. Ελευθεριάδου να καταλάβη της περισεουσας των αναγκών των κοινοτήτων βοσκομήτους εκτάσεις.

ΑΝΤΩΝΙΟΥ Γ. ΜΕΡΤΖΙΟΥ

Κατόπιν, όμως, εντόνων διαμαρτυριών των κατοίκων πολλών κοινοτήτων Ηπείρου και Μακεδονίας εγκατέλειψεν την προσπάθειαν ταύτην, διότι, τοιούτο τι ουδέποτε είχε συμβή επί Τουρκικού καθεστώτος. Και επί του ζητήματος των δασομαχιών έθεσεν εις εφαρμογήν παλαιών αυτού συνήθειαν ήτοι της εκ νόμου καταλήψεως ξένης ιδιοκτησίας ανηκούσης εις κατοίκους ορεινών περιοχών.

Η μη προσήκουσα, συμφώνως προς τας ισχυρούσας διατάξεις του άρθρου 78 του Τουρκικού Νόμου περί γαιών, ρύθμισις του ζητήματος των δασομαχιών έχει προκαλέσει ευλόγως την δυσφορίαν, πικρίαν και αγανάκτησιν εις τους κατοίκους των ορεινών περιοχών, οίτινες, εκ των αστόχων ενεργειών της διοικήσεως και της μη ορθής εφαρμογής από τους έτους 1969 και εντεύθεν των νόμων υπό της δικαστικής εξουσίας εστερήθησαν της ιδιοκτησίας των, ήτις, εάν ευρίσκετο εις χείρας των θα απετέλει την βάση της ζωής των και τον σοβαρότατον αυτών σύνδεσμον μετά των χωρίων της καταγωγής των.

Η ανωτέρω απόφασις του Αρείου Πάγου έκλεισεν ερμητικώς τας θύρας των Δικαστηρίων εις τους ενδεείς κατοίκους ορεινών περιοχών, οίτινες δεν δύνανται να διεκδικήσωσιν την μικράν προς συντήρησιν ιδιοκτησίαν των, εφ' ης έχουσι αναστυχθή δένδρα.

Η υποστηριζόμενη άποψις ότι η κυριότης των δένδρων ανήκει εις το Δημόσιον ή εις τας Κοινότητας, εις τας περιφέρειας των οποίων κείται οι δασωθέντες ή αναδασωθέντες αγροί, είναι απολύτως αντίθετος προς την μεγάλην και αναλλοίωτον αρχήν του δικαίου, καθ' ην «τα επικείμενα είνεαι τοις υποκειμένοις», ήτις εθεσπίσθη δια των άρθρων 953 και 954 του ισχύοντος Αστικού Κώδικος.

Δια των ως άνω διατάξεων απηγορεύθη η κτήσις χωριστής κυριότητος επί των συστατικών πραγμάτων ήτοι, ως εν προκειμένω των μη αποκεχωρισμένων δένδρων.

Νομίζομεν ότι το ζήτημα των δασομαχιών μετά την ανωτέρω υπ' αριθμ. 409/1963 απόφασιν της Ολομέλειας του Αρείου Πάγου πρέπει να λυθή νομοθετικώς δια σχετικής διατάξεως, συμφώνου προς τας υπ' αριθμ. 450/1959 και 677/1962 αποφάσεις του Α. και Γ. τμήματος του ως άνω Δικαστηρίου ως το κατωτέρω σχέδιον Νόμου.

Το άρθρον 67 του νόμου 998 της 27/29-12-79 «περί προστασίας των δασών και των δασικών εν γένει εκτάσεων αντικαθίσταται ως ακολούθως: Η αληθής έννοια του άρθρου 78 του Τουρκικού περί γαιών νόμου της 7 Ραμαζάν 1274 είναι ότι τούτο εφαρμόζεται και επί δασών και χορτολιφθαδικών εκτάσεων, τη υπ' αυτών καλλιεργείας δηλούμενη δια πράξεων χρήσεως και κατιστάσεως, προσήκουσών εις την φύσιν και προορισμόν αυτών οιον υλοτομίας κλαδοκομής, ξυλεύσεως, μεταφύτεσεως, καθαρισμού, ρητινοσυλλογής συλλογής χόρτου και άλλων παρεμφερών και άνευ τίτλου, τούτου όντα αποδεικτικού και ουχί συστατικόν στοιχείον της κυριότητος. Η ισχύς του παρόντος νόμου εκτείνεται και επί των προ αυτού δι' αμετακλήτους δικαστικών αποφάσεων κρηθεισών διαφορών. Πας δε ενδιαφερόμενος ούτινος η αγωγή απεργήθη δι' αμετακλήτου δικαστικής αποφάσεως επί τ' βάσει αντιθέτου ερμηνείας του άρθρου 78 δικαιούται να εγείρη αν' αγωγήν επί τη βάσει του παρόντος νόμου.

Εν Ιωαννίνους τη 12 Απριλίου 1982

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1) Αρμενόπουλος, Κ. Πρόχειρος Νόμων ή Εξάμβιβλος (επιμέλεια Π. Τσάκη, Κ. Αθήνα 1971)
- 2) Γιαννακούρου, Π. Αγροτική Νομοθεσία μετά διατάξεων περί σφυγικής και δασικής νομοθεσίας, Αθήνα, 1950
- 3) Γιαννακούρου, Π. και Σπυριδίου, Ι. Η νέα Δασική νομοθεσία, Αθήνα, 1970)
- 4) Γιαννόπουλος, Κ. Ισχύοντα Δασική Νομοθεσία (εφημερίδα-νομολογία), Αθήνα, 1950
- 5) Ελευθεριάδης, Ν. (Γνωμ) Γαίαι ιδιωτικά <Μερίγ> και γαίαι κοινά <Μετρον> εν Νέαις Χώρας Διαφοροί κανόνες επί εκάστης τα κατηγοριών. Βοσκοτόποι και Δασοί EEN, δ/1937, σελ. 283
- 6) Ελευθεριάδης, Ν. (Γνωμ) Τα δένδρα ή Σουλτανικά κτήματα Ηπείρου, Δικαστ. 11/1939, σελ. 40 κ.ετ.
- 7) Καρατζίδης, Μ. Ερμηνεία του περί Γαιών Νόμου εν Τουρκία επί τη βάσει των τελευταίων μεταρρυθμίσεων αυτού, Αθήνα, 1913.
- 8) Κοράνιο (με πρωτοβουλία Λάτση), Αθήνα, Εγίδας 1398 (1978)
- 9) Νικολαΐδης, Δ. Οδοιμαχίες Κώδικες
- Α) Αστικός Κώδικας. Κωνσταντινούπολη, 1889
- Β) Νόμοι, εγκύκλιοι και λοιπά σχετικά προς τας διατάξεις των βλίων του Αστικού Κώδικα Κωνσταντινούπολη, 1890
- Δ) Διοικητικοί και λοιποί νόμοι Κων/πολη, 1891
- 10) China, N. Traite de la propriete immobiliere en droit Ottoman, Le Caire, 1906

Λαογραφία

Ακούμε καθημερινά στον τόπο μας ή μάλλον βομβαρδιζόμαστε με τραγούδια που αποκαλούνται σύγχρονα δημοτικά τραγούδια. Εκθέτω λοιπόν λίγα λόγια, την προσωπική μου άποψη.

Λέγοντας σύγχρονα, γιατί είναι δημιουργίες συνθετικές που ανάγονται στο σήμερα. Χρονικά, είναι μουσικές δημιουργίες, γιατί

Ναι χρησιμοποιούνται πράγματι αυτά τα όργανα, γιατί αυτά υπάρχουν σήμερα. Είναι αρκετά δύσκολο να βρούμε τεχνίτες που να κατασκευάζουν τα παραδοσιακά όργανα (ένας-δύο στην Αθήνα, ένας στη Λάρισα, ένας στα Γιάννινα), αλλά κι αυτοί πάω τα φτιάχνουν; Βγάζουν εκείνους τους γλυκούς ήχους απ' τα παλιά όργανα;

Μάλλον όχι.

Αμ' το άλλο; Θέλω να μάθω λαούτο. Ποιός θα με μάθει; Αφού οι αυτοί οι λίγοι που ξέρουν, κι αυτοί ακόμα ψάχνονται. Και το χειρότερο, αν ζητήσεις να σε μάθουν, λένε: «Α!

Προσωπικά, να προτιμότερο να ακούω δημοτικόφανε, ή σύγχρονα δημοτικά τραγούδια, παρά αυτές τις κραυγές της νύχτας και των σκοταδιών, που μάλλον είναι κραυγές αγωνίας, απελπισίας, έχουν σα μουσικά όργανα ερμη- νείας τους, τα χρησιμοποιούμενα σήμερα τέτοια και τα ακούσματα τους ταιριάζουν ή ταυτίζονται με τις μελωδίες των παραδοσιακών μας τραγουδιών. Είναι δημοτικά, γιατί δημιουργούνται από το λαό και από κείνους που βιώνουν ως επί το πλείστον τα θέματα της δημιουργίας τους.

Τέλος, απευθύνονται στο λαό, ο οποίος συνεδριάζει ή ασυνείδητα είναι προσκολλημένος σ' αυτά τα ακούσματα.

Γεννιούνται όμως ερωτηματικά που πρέπει να απαντηθούν.

1. Το δημοτικό τραγούδι δεν είναι αυτό που βοήχαμε; Αυτή δεν είναι η παράδοσή μας; Ναι, εμείς το βοήχαμε, μας αρέσει, το θέλουμε, το αναβιώνουμε, το μεταλαμπαδεύουμε. Κάποιοι άλλοι πριν από 100 ή 150 χρόνια δεν το είχαν βρει, το δημιουργήσαν. Αν λοιπόν υπήρχαν αρνητές τότε στις καινούργιες συνθέσεις που γίνονταν, δεν θα ακούγαμε σήμερα τη «Γριά Τραβέλινα», «Στ' αναπλιού το Παλαμίδι» κλπ.

2. Τα δημοτικά μας τραγούδια έχουν τα συγκεκριμένα μουσικά όργανα. Γιατί σήμερα χρησιμοποιούνται αρμόνια, ηλεκτρικές κιθάρες κλπ.

Βεβαίως. Μόνο που και τότε και τώρα υπήρχε δημιουργός. Και το δημιουργήμα του εάν ήταν ή είναι τέτοιο που να συγκινεί και να αφομοιώνεται ή και το σπουδαιότερο να ζει στο πέρασμα των καιρών, ε! αυτό γίνεται παράδοση.

5. Μα έχουμε κάτι μελωδίες, σαν τούρκικα, σαν Αράβικα, σαν αμανέδες κλπ.

Βεβαίως. Μόνο που οι Τούρκοι και οι Άραβες δεν είχαν ποτέ μουσική και ό,τι έχουν, από μας το πήραν. Ο συγχωρεμένος ο καθηγητής μου των θρησκευτικών, ο αείμνηστος Μάνθος Βλαδίκας μας έλεγε: «Κακομοίρηδες, κακομοίρηδες, δώσαμε τα φώτα και σβήσαμε τα δικά μας». Βεβαίως πήραν τον πλούτο της μουσικής μας οι βάρβαροι εξ ανατολών και την έκαναν σημαία τους και τα δικά μας τα παιδιά δεν κάνουν τίποτε άλλο από το να ακούνε εκείνες τις Ινδιάνικες κραυγές που ακούγαμε και βλέπαμε κάποτε στο σινεμά, στα κασιμπόδικα έργα και γελάγαμε. Ακριβώς αυτό συμβαίνει.

Προσωπικά, να προτιμότερο να ακούω δημοτικόφανε, ή σύγχρονα δημοτικά τραγούδια, παρά αυτές τις κραυγές της νύχτας και των σκοταδιών, που μάλλον είναι κραυγές αγωνίας, απελπισίας,

Ο Νικόλαος Χαντέλης

Κύριε Διευθυντά

Ευχαριστώ πολύ τον κ. Β.Τ. που ξεφύλλισε το προπολλού εξαντληθέν πολυσέλιδο βιβλίο μου «Μνήμη των πρωτεργατών για την Άλωση των Ιωαννίνων» και έφερε στο φως μερικά από όσα τόνιζω για τον αείμνηστο Νικ. Χαντέλη. Σε αυτό είχα επισημάνει επίσης μερικά από όσα διαλαμβάνονται ιδιαίτερα στο σπουδαίο Αρχείο του αφανούς εν πολλοίς αυτού Ηπειρώτη που πολλά προσέφερε από το «μετερίζι» του στις Ελληνικές Προξενικές Αρχές Ιωαννίνων και Αττάλειας, επί μίαν 15ετίαν και πλέον, από το 1902 μέχρι το 1917, οπότε προσέφερε και τη ζωή του, πνιγείς σε βυθισθέν πλοίο επιστρέφων στην πατρίδα του από την Αττάλεια, μέσω Ευρώπης, λόγω της εξέλιξης του Α' Παγκοσμίου πολέμου. Σημειώνω μόνον ότι το σημαντικό αυτό Αρχείο του μου ενεπνεύσθη από ετών ο εκλεκτός γόνος της μεγάλης αυτής Ζαγορισίας οικογένειας των Χαντέληδων, κ. Βασίλ. Χαντέλης, που συνεχίζει με τον τρόπο του την μακρά παράδοση αυτής, το οποίο έχω ήδη επεξεργασθεί, ταξινομήσει και σχολιάσει δεόντως προς δημοσίευσή του, και, όπως τουλάχιστον το αξιολόγησα, πολλά έχει να προσφέρει στη νεώτερα Ηπειρωτική ιστορία και δη στον τομέα τον απελευθερωτικό.

Αναζητείται όμως προς τούτο και κάποιος «χορηγός», για λόγους ευονήτους, από τους «φιλογενείς» Ηπειρώτες ή Οργανισμούς, οι οποίοι προς το παρόν, μένουν σε υποσχέσεις. Μέχρι όμως να δει το Αρχείο αυτό το φως της δημοσιότητας, ο υποφαινόμενος είναι στη διάθεση του Ηπειρωτικού κοινού για διαφωτιστικές ομιλίες σχετικές όπως άλλωστε το πράττει και σε κάθε άλλη διδόμενη ευκαιρία.

Αποστ. Π. Παπαθεοδώρου

Αναδημοσίευση από την Εφημερίδα «ΠΡΩΙΝΟΣ ΛΟΓΟΣ» της 15-5-96

ΣΝ' ΑΡΡΕΝΤΑ

Έτσι ακριβώς όπως πορεύομαστε, με το ρυθμό ασύντακτης αέλης, ξευτελίζουμε το ανθρώπινο είδος, επιβραχύνοντας σιγά σιγά τη διάρκεια της ύπαρξής μας. Η φύση αιμάσσοις ήδη, διανύει τα έσχατα όρια ανοχής και αντοχής. Είναι δε άκρως εγκληματικό, ν' αγνοεί κανείς, τι κληροδοτεί στις επερχόμενες γενεές. Τι φορτώνει στα παιδιά και στ' αγγόνια του και πόσο άφρονα, υποθηκεύει το περιβαλλοντικό τους μέλλον. Η ζοφερή μας άγνοια και το χειρότερο, η ολιγωρία, δεν είναι ίδιον πολιτισμένων κοινωνιών. Εύγλωττα γίνεται κατανοητό, ότι, πολιτισμός και περιβάλλον, είναι συνώνυμες έννοιες. Συνηχούν στην ίδια αρμονική κλίμακα.

Τρέφουμε την ψευδαίσθηση, πως επιβάλλαμε τους χονδροειδείς κανόνες μας στη φύση, που στην ουσία, αμ τι άλλο μπορεί να είναι, πέρα από μια διαλείπουσα ή συνεχή παράκρουση των συμβατικών μας δυνατότητων, που ασφαλώς κάποτε θα κληθούμε να καταβάλλουμε —ή και προκαταβάλλουμε— το ανάλογο αντίτιμό τους. Ή νομίζουμε, πως οι δικαιοδοσίες μας στη φύση, είναι απεριόριστες, ή την έχουμε καθυποτάξει κιόλας, στην απόλυτη κυριαρχία των αλόγιστων απαιτήσεών μας; Τι πλάνη! Μέσα στο ζωϊκό μας σύμφυρμα, δεν αποτελούμε τίποτε το εκλεκτό και υπερούσιο, εκτός από κείνο που αναλογικά έχουμε εξουσιοδοτηθεί από τη φύση μας απαρέκκλιτα να επιτελέσουμε.

Κι ως μην ξεχνούμε, πως στην πανσιόν αυτή, δεν είμαστε οι μόνοι! Αύριο, θα θέλουν και οι καινούργιοι ένοικοι, ν' απολαύσουν ανέγγιχτη κι αμόλυνη τη φύση αυτή. Και δεν έχει κανείς, μα κανείς, το δικαίωμα να τους καταστρέψει με την απειροκαλία του, αυτό που με τέτοια ευγένεια και μεγαλοσύνη, η θεία βούληση τους χάρισε.

Φωκίων Ιωαν. Καψάλης

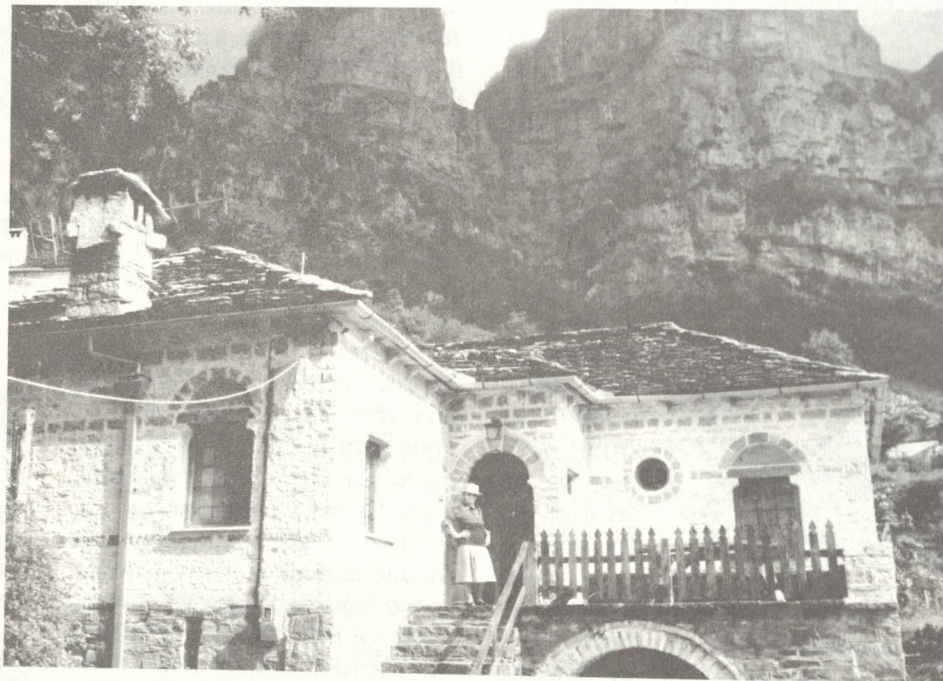
Σε πέτρινα πεζούλια, κάποτε της ΕΛΕΝΗΣ ΣΚΟΥΡΤΗ

και ζωντανά και ντουμπλόισμα και χίλια δυο πράγματα ήταν ξεχασμένα και ολότελα χαμένα σήμερα.

Εκεί λοιπόν σε τέτοια μάζωξη νυχτερινή άκουσα ιστορίες που στο μυαλό μου το παιδικό τότε τις αναπαράσταινα και τώρα τις θυμάμαι ακόμα. Και τα πρόσωπα θυμάμαι των γυναικών αυτών.

Τη Βασιλική θυμάμαι με την

τίποτα δεν είχε να φοβηθεί στη ζωή της η Βασιλική, μοναχά μια φορά, αποκριές ήταν και βαρούσαν οι καμπάνες για τον αφανό, να βγει ο κόσμος να χαρεί γύρω απ' τη μεγάλη φωτιά. Αυτή, ντιπ δεν το σ'λοῦσκι! Νόμ'σι ότι γέγονταν πόλεμος» Ξημέρωσε στην καλύβα καλά προστατευμένη μέσα στα χορτάρια και περίμενε προφανώς τον τρίτο παγκό-

Σ' αυτά τα χαμηλά χτίσματα από άσπρη ή γκριζα πλάκα που στις χαραμάδες τους ανθίζουν την άνοιξη πασχαλομάν'σες και το καλοκαίρι τρυπώνουν φοβισμένες γκουστερίτσες, σ' αυτά τα γκαλντερίμια λέω, εγώ κάποτε. —πάνε κάμποσα χρόνια— άκουσα κάτι γυναίκες να λένε ιστορίες.

Τα βράδια τα καλοκαιρινά τις άκουγα όταν ο ήλιος κρύβονταν στη Μάννα κι όταν τα μύρια άστρα του ουρανού πρόβαλλαν μαζί με το φεγγάρι και τις κολοφωτιές. Τότε αυτές οι γυναίκες απ' τις βαριές αυλόπορτες έβγαιναν με τα μαντήλια τους και τις ποδιές και στα πεζούλια πήγαιναν. Μα πιο πολύ σ' ένα πεζούλι πήγαιναν, στις Γκιώνας που ήταν και στη μέση του χωριού και πέρασμα καλό ήταν.

Απ' τους απάνω μαχαλάδες έρχονταν η Χαρίκλεια κι η Σοφία, η Βασιλική της Ζωΐτσας κι απ' το Σιαδάκι η Λότη κι η Πάτρα κι απ' τους Κήπους η Βαγγελική και κουβαλούσε και κανένα κολοκυθί τότε οσστό και πότε απ' τον ασβό λαβωμένο.

Απ' το «σκαμένο» η Γκίω κι ακόμα η Λευκοθέα, η Γλυκή, η Τηλεμαχίνα, η Μπαζιού με το σκοπάκι της, η γιαγιά μου πότε ψηλά απ' τον τοίχο και πότε στην κουκούλα, τόσες κουκούλες μαζεμένες εκεί!

Κι άλλες γυναίκες πήγαιναν σ' αυτό το καφενείο της φύσης πιο νέες τότε, σαν τη Σταυρούλα και τη Λένη τη Μούσιω και τη μάννα μου. Για να πουν δυο κουβέντες πήγαιναν και ν' ακούσουν ιστορίες παλιές γιατί άλλο τρόπο δεν είχαν να ξεσκάσουν και για να πάρουν μιαν ανάσα πήγαιναν γιατί η άλλη μέρα που θα ξημέρωνε δεν ήταν σκόλη, δουλειά, κι αποσταμάρα ήταν, και πότισμα, και κλαδί και ξύλα

ψευδή της τη φωνή να διηγείται πως μια φορά σε κάποιον φορέα κρατικό, ίσως δικαστή που ζήτησε τα στοιχεία της ταυτότητας και της οικογενειακής της κατάστασης του είπε πως ζούσε μοναχή της και πως κάποτε είχε παντρευτεί «ψίχα» και κυριολεκτούσε. Γιατί παντρεύτηκαν κάποτε πολύ παλιά και νύφη πήγε σ' άλλο χωριό παραδιπλανό αλλά ούτε το χωριό της άρεσε ούτε ο άντρας που της δόσαν κι έτσι απλά χωρίς να δώσει λογαριασμό σε κανέναν, χωρίς να ακουθήσει νόμιμες και τοπικές διαδικασίες, πολύ φυσικά έφυγε. Και πίσω γύρισε. Και μοναχή της έζησε μέχρι το τέλος της κι όλους τους πείραζε και τους περιγελοούσε. Πάντα με την ψευδή της τη φωνή μας έλεγε πως περιγέλασε μια φορά τον τσέλιγκα του χωριού που τη ζωή του ανάλωσε στις σπηλιές της μεγάλης χαράδρας και στα ζωνάρια, χειμώνα καλοκαίρι με τα ζωντανά, άγρια και ήρεμα.

— Αίμωρ! Βασιλική, τί μύτη είν' αυτή! σα κλαρίνο!!

— Δεν κοιτάθ' τ' αφτιάθ' που σκιπάζ'ν ένα χαϊτά'!!

σμο!!

Ο πόλεμος όμως, οι πόλεμοι δηλαδή, πέρασαν πολύ στο αίμα εκείνων των ανθρώπων και ιστορίες, για πολέμους για πείνα και για κατοχή πολλές άκουσα στα πεζούλια εκείνα τα πέτρινα.

Τη γιαγιά μου άκουσα να λέει πως όταν έπεσαν τα Γιάννενα κι έφευγαν οι Τούρκοι ένας τούρκος έξιμεινε στο χωριό και στο προσήλιο εκεί σ' αμπέλια λιάζονταν μοναχός. Κι ύστερα χάθηκε, ποιος ξέρει που πήγε. Και για τον άλλο τον πόλεμο έλεγε με τους Ιταλούς και πως άστραφτε η Γκραμπάλα απ' τα κανόνια όταν χτυπούσαν τους Ιταλούς, και τι βαρύς χειμώνας ήταν εκείνος! Ύστερα ήρθαν οι Γερμανοί και πείνα ήρθε κι οι Γερμανοί έκαψαν άλλα χωριά, ολάκερα χωριά έκαψαν και σπίτια θεόρατα. Και τα ξανάφτιαξαν τα σπίτια αυτά οι άνθρωποι αλλά όχι όπως πρώτα, με τσίγκια τα σκέπασαν και γυαλίζουν στον ήλιο. Το χωριό μας όμως δεν τόκαψαν ούτε αλλιώς το πείραξαν γιατί όταν ήρθε ο Γερμανός ο δικηγόρος της μια γυναίκα απ' τον πέρα μαχαλά βγήκε και του μίλησε. Στη

γλώσσα του του μίλησε και του είπε ότι στη Βιέννη σπούδασε σ' ένα μεγάλο σχολείο τα χρόνια που ήσαν επιστημονικά. Και δεν μπόρε- πήγαιναν πολλοί απ' το χωριό να βρω τις αιτίες που οδήγη- στη Βιέννη και σ' άλλες μεγάλες πόλεις τους ανθρώπους τότε σε τέ- πολιτείες και σπουδάζαν και μια διάσταση παρά τα δέχομαι δούλευαν και ωραία πράγματα. Εγώ πια όπως τα δέχτηκαν έφεραν, καρέκλες βιεννέζικες εκείνες οι γυναίκες που σε και λάμπτες κρεμαστές και πορσελέτρινα πεζούλια κάποτε μου τα λάνες. Απόμενε ο Γερμανός όταν ηγήθησαν.

Τ' άκουσε γιατί κι ο ίδιος σ' αυτό. Καθώς η νύχτα έρχονταν στα το σχολείο το μεγάλο σπουδαστικό πεζούλια τα πέτρινα το λόγο κάπως ένωσε και είπε το χωριό παρνε η Γκιώνα που το πραγ- αυτό να μη το πειράξει κανένας ατικό της όνομα — Ευθαλία τη

Εκεί άκουσα για πρώτη φορά και για τους αντάρτες, για τον πόλεμο τον ανταρτοπόλεμο, το χειρότερο όλων καθώς έλεγε η γιαγιά μου. Ψηλοί Μακεδόνες ήταν, διάβαιναν τα σοκάκια, πήγαιναν κατ' το βουνό, κάποια σπίτια είχαν αρχηγεία. Για λαϊκό δικαστήριο άκουσα, για μια κλοπή σ' αρχοντόσπιτο του Μουζιά, πως τους έπιασαν τους κλέφτες και κρέμασαν τα κεφάλια στον πλάτανο. Πρώτη φορά εκεί άκουσα για το παρατέτασμα για την Τσασκένδη και την Τσεχοσλοβακία και γι' άλλα μέρη που πήγαν κάποιοι απ' το χωριό μας ή που τους πήγαν.

Τη Λένη όμως του Κασσιού πουλί που καλούσε εκείνες τις λα που είχε το διάολο μέσους απ' τα κλαδιά του πλάτα- της δεν μπόρεσε κανείς να την πάρει με το ζόρι, δυο φο- ρές τους ξέφυγε μέσα στις

ασφάκες και στις τρικονίες κρυμμένη, στα βάθη της φοβερής χαράδρας. Σ' αυτή την ιστορία πάνω η Μούσιω έλεγε πως πήγαν στα Γιάννενα ανταρτοπληκτο- Πολύ της άρεζε της Μούσιως η λέξη αυτή και την έλεγε αργά-αργά. Στα Γιάννενα κι αλλού πήγαν όλοι απ' το χωριό κι άδειασαν τα χωριά για κάμποσο, σε συγγενείς πήγαν, γιατί έτσι ήταν συνηθισμένο. Μπαμπιτίκα ζαχαρνά έλεγε δηλαδή για μπάμπες, για

Κι όταν όλα αυτά τα φοβερά πράγματα πήραν τέλος κι έγινε επαναστατισμός όλο το χωριό γλέντησε με κλαρίνα και βιολιά και οι γυναίκες έβαλαν τα σε- γκούνια και τις ποδιές τις κεντή- τές και χόρευαν. Τον Αυραγιάνη που δούλε στο μυαλό της γουδάει τη βρύση με το δροσερό νερό κι ο κόσμος χάρηκε λίγο γιατί είχε χρόνια να χαρεί.

Αυτά τα πράγματα έμειναν στο μυαλό μου κι όταν ύστερα από χρόνια έφαξα να τον βρω σ' ένα βιβλίο επίσημα γραμμένα δεν τα

Συνέχεια στην 9η σελ.

Συνέχεια από την 8η σελ.

Σε πέτρινα πεζούλια, κάποτε

πιάνει ο Στάρας το γεράκι και του βάνει ένα κυπράκι τρέχουν όλοι να το δούνε και θαυμάζουν κι απορούνε πως το άγριο γεράκι να πιαστεί με το χεράκι θα το κάνω θαυμαστό εις τον κύριο Μουσολίνι ίσως κλείσει την ειρήνη.

Κι όταν η Μούσιω άρχιζε να λέει και να λέει τότε ήταν αλλιώς.

Με προσοχή την άκουγα και πολύ γελούσα. Γιατί η Μούσιω που το πραγματικό της όνομα ήταν πολύ ωραίο —Ευνομία— τις υποθέσεις της ζωής απ' την ανά- λαφρη πλευρά τις κοιτούσε και τα άσχημα και τα ωραία αυτής της ζωής ήταν πράγματα «φυσικά» και ντροπή δεν είχαν.

(NATURALIA NON SUNT TURPIA)

Η Μούσιω βέβαια δεν έμαθε λατινικά, κακή μαθήτρια ήταν στο δημοτικό «κι αν ήταν κού- τσουρο θα 'χε διάφορο η μάννα σου» της είχε πει ο δάσκαλος. Καταλάβαινε όμως πολύ καλά τι σήμαινε η κουβέντα αυτή —η λατινική— και βίωσε τη ζωή της μέσα στα πολύ φυσικά πράγματα και στα πολύ ανθρώπινα. Κι απ' το σχολείο που πήγε μας έλεγε ότι θυμάται πολύ καλά! μια αρχαία κουβέντα: «έρως κατανίκατε μά- χα!! Κι ένα τραγουδάκι που βέ- βαια δεν είχε σχέση με τα παιδικά τραγούδια του δημοτικού αλλά τέλος πάντων πολύ της άρεζε και τα βράδια εκείνα το τραγουδούσε κιόλας: «Παν οι ελπίδες τα όνει- ρα οβήσαν...» Τα παθήματά της δεν είχαν τελειωμό και τι τράβηξε στην κατοχή, ανταρτοπληκτική και στην Αθήνα όταν πήγε σε συγγε- νείς της. Ούτε ήξερε, ούτε κατά- λαβε όταν μπήκε στο φέρου-μπότ στο Ρίο-Αντίριο ότι ήταν καράβι

που σε περνάει απέναντι για να πας στην πρωτεύουσα. Νόμισε ότι ήταν εστιατόριο που πάνε οι άνθρωποι να φάνε, εστιατόριο που ταράζονταν! Και μια φορά —πολύ παλιά— στην «κυρά Φροσύνη» στο μώλο στα Γιάννε- να κοιτούσε για πολλή ώρα ένα ποτήρι μ' ένα κουτάλι στημένο, γυρισμένο κατά τη μεριά της όπου έλιωνε ένα άσπρο πράγμα, «που να ξέρω εγώ ότι αυτό ήταν το γλυκό, γλυκό άσπρο στο νερό μπα! πρώτη φορά έβλεπα» «Υπο- βρύχιο» ήταν, έτσι έλεγαν τη βα- νίλια κάποτε.

Κι άλλες γυναίκες ύστερα μι- λούσαν στα πέτρινα πεζούλια κι ιστορίες παλιές έλεγαν.

Με τούτα και με 'κείνα, με το έτοιμο και το αλλιώς πέρασαν τα χρόνια, σα νεράκι καθώς λένε.

Τα σοκάκια δε γεμίζουν πια από ζωντανά, τα πεζούλια από- μειναν έρημα, οι περισσότερες από κείνες τις μαύρες φηγούρες

που έβγαιναν παλιά έφυγαν κι άλλα πεζούλια πιάνουν» και σ' άλλους τόπους μακρινούς και αιώνιους τα λένε. Κι άλλες από 'κείνες τις γυναίκες στα σπίτια τους κλείστηκαν. Μοναχά η Μούσιω μένει ακόμα στην πόρτα της και με ξένους πια μιλάει, μ' αυτούς που μιλούσαν περνάνε απ' τους δρόμους του χωριού μου. Κι εγώ κάθε φορά που ανη- φορίζω το σοκάκι για να φτάσω στο σπίτι μου τον μαύρο ίσκιω της Γκιώνας βλέπω, στην πέτρινη παραστάδα της πόρτας της, εκεί που χρόνια ακουμπούσε το λιανό κορμί της, με το μαύρο σεγκούνι τυλιγμένο.

Αυτό το μαύρο ίσκιω κανένας άνθρωπος δεν έσβησε, καμιά βροχή και κανένα χιόνι δεν ξέ- πλυνε, κανένας ποτέ μαζί του δεν ασχολήθηκε.

Για ποιο λόγο άλλωστε;

Ελένη Σκούρτη

Μάης 1996

Η αλληλογραφία μας

Κον Ι. Ζήση, Αρίστη:

Σας κάνουμε γνωστό ότι δεν μπορούμε να δημοσιεύσουμε το «υπόμνημά» σας, που υποβάλατε στη Νομαρχία Ιωαννίνων, γιατί το μεγαλύτερο μέρος του αφορά κριτική σας σε δραστη- ριότητες του προέδρου της κοινότητάς σας, πράγμα που αποτελεί εσωτερικό θέμα του χωριού σας. Θα μας ενδιέφεραν πολύ απόψεις σαν αυτές που αναφέρετε στις δυο τελευταίες σελίδες του υπομνήματός για την ανάπτυξη των μνημείων του Ζαγοριού, γενικές ή εξειδικευμένες χωρίς προσωπικές αιχμές.

Η Σ.Ε.

ΕΓΚΑΙΝΙΑ ΝΕΩΝ ΓΡΑΦΕΙΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΕΛΑΣΣΥΝ Α.Ε.Ε.

Τη Δευτέρα 27 του Μάη 1996, το Δ.Σ. της Αδελφότητας Κατεσο- βιτών Αττικής παραβρέθηκε στα εγκαίνια των νέων γραφείων της εταιρείας ΕΛΑΣΣΥΝ Α.Ε.Ε. (εξοπλισμοί και αξεσουάρ αυτοκινήτων) Αλεξ Πάντου 48-50 Καλλιθέα της οποίας μέτοχος είναι και ο προ- εδρος της Αδελφότητάς μας Κος Μιχάλης Ράπτης του Λεωνίδα.

Υπέρτοχο περιβάλλον, σύγχρονες εγκαταστάσεις πολλές αί- θουσες με τα πάντα γύρω από τον εξοπλισμό του αυτοκινήτου και με γραφεία πολυτελή καθώς και αίθριο στο μέσον του κτιρίου.

Οι οικοδεσπότες επί ποδός. Να μας καλωσορίσουν και να μας ξεναγήσουν στις διάφορες αίθουσες της εταιρείας.

Ακολουθήστε πλούσιος μπουφές με ποτά και αναψυκτικά. Και με- τά στην κατ'αμεση από λουλούδια αίθουσα υποδοχής στο άκουσμα της ωραίας μουσικής οι οικείοι έφεραν... και τις βόλτες τους έτσι για το καλό!!

Φίλε Μιχάλη

Ευχόμαστε σε σένα και τους συνεταίρους σου ΚΑΛΕΣ ΔΟΥΛΕΙΕΣ και πάντα —αν και το ξέρουμε— να μη ξεχνάς το ΚΑΠΕΣΟΒΟ!! Για μας είναι μεγάλη χαρά το ότι ένας Κατεσοβίτης διαπρέπει στον επιχειρηματικό τομέα.

Με πολλή φιλία

Το Δ.Σ. της Αδελφότητας

ΤΟ ΡΙΖΑΡΙΕΙΟ ΙΔΡΥΜΑ ΤΙΜΑΕΙ ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΚΑΙ ΤΗ ΓΕΝΕΤΕΙΡΑ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΡΙΖΑΡΗ

ς για την ανά-

Με την συνεργασία Ριζαρείου Ιδρύματος και Νομαρχίας Ιωαννίνων

του Συνδέσμου

ΚΑΛΛΙΟΠΗ Ν. ΣΤΑΡΑ

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ - ΔΩΡΕΕΣ ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ

ΚΟΥΚΟΥΛΙ

Οι αδελφές Ασπασία και Θάλεια Σβάλου προσέφεραν 50.000 χιλιάδες στο εκκλησάκι Άγιος Χαράλαμπος Κουκουλίου για τη συντήρηση της στέγης. Στη μνήμη του αδελφού των και γονέων τους.

Η εκκλησιαστική επιτροπή ευχαριστεί

ΔΙΔΟΦΟ

1. Στη μνήμη Θάλειας Μιχαηλίδη το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων διέθεσε 100.000 δρχ., ανά 50.000 δρχ. στην εκκλησία και στο σύλλογο του χωριού. Και οι δύο αυτοί φορείς ευχαριστούν θερμά το πανεπιστήμιο.
2. Ο κ. Γιώργος Νουτσόπουλος, καθηγητής Ε.Μ.Π., εξάδελφος της Θάλειας Μιχαηλίδη, διέθεσε αντί μνημοσύνου, 100.000 δρχ. στο σύλλογο του Διδόφου. Ο σύλλογος ευχαριστεί θερμά.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Το Διοικητικό Συμβούλιο του παραρτήματος της Πανελληνίας Οργάνωσης Αγωνιστών Εθνικής Αντίστασης (Π.Ο.Α.Ε.Α.) Νομού Ιωαννίνων.

Ευχαριστεί θερμά την αντιπρόεδρο της Αριστούλα Καζαντζή για την προσφορά δέκα χιλιάδων (10.000) δραχμών στη μνήμη του αδελφού της Τάσου Καζαντζή, από την Ελάτη Ζαγορίου, Αγωνιστή της Εθνικής Αντίστασης.

Ευχαριστεί επίσης θερμά τον Άγγελο Δ. Πίκον ιατρό, για την προσφορά δέκα χιλιάδων (10.000) δραχμών στη μνήμη του πατέρα του Δήμου Πίκου, εφέδρου υπολοχαγού στο απόσπασμα Πίνδου το 1940 και Αγωνιστή της Εθνικής Αντίστασης, από τη Βίτσα Ζαγορίου.

Ο πρόεδρος
Φίλιππος Νικολαΐδης
Ο Γ. Γραμματέας
Κώστας Γιώτης

ΠΑΠΙΓΚΟ

Προσφορές στη μνήμη της Ευανθίας Χρ. Στουκίδη
Στη μνήμη της Ευανθίας Στουκίδη που τόσο πρόωρα έφυγε από κοντά μας στις 16 Απριλίου 1996, συγγενείς και φίλοι αντί στεφάνου, προσέφεραν στον εξωραϊστικό σύλλογο Παπίγκου χρηματικά ποσά για την κατασκευή έργου στο χωριό.
Το έργο αυτό, που ήδη έχει αρχίσει να υλοποιείται, είναι η ανέγερση βρύσης στη θέση «Παλιόπορτες» της Μπούναρης, καθώς και η πλακόστρωση και διαμόρφωση του γύρω χώρου σε όμορφη πλατειούλα.

Ο σύζυγος και τα παιδιά της εκλιπούσης ευχαριστούν θερμά όλους αυτούς καθώς και όσους συμπαράσθηκαν στο βαρύτατο πένθος της οικογένειας.

Προσφορές:

Στάρα Δέσποινα	45.000
Λογοθέτης Θωμάς	10.000
Θανασούλα Ειρήνη	20.000
Πιπιλής Γιώργος-Λούλα	15.000
Γαλερίδης Δημήτριος	15.000
Γαλερίδης Κωστής	15.000
Γαλερίδης Γιώργος-Αλίκη	30.000
Κοντονικολάου Κων/νος	10.000
Διαμαντής Κων/νος	10.000
Εξωραϊστ. Συλλ. Παπίγκου	20.000
Ρωμανέλη Ανθούλα	10.000
Κοσοβίτσας Άλκης	10.000
Οικονόμου Κώστας-Αμαλία	5.000
Δερβένης Πανταζής	5.000
Νικόπουλος Λεωνίδα	10.000

Οι ένοικοι της πολυκατοικίας:

Κράβαρης Ενάγγελος
Γεωργοπούλου Ευτυχία
Συνδρεβέλης Λεωνίδα
Σπύρου Γρηγόριος
Αλεξίου Ενάγγελος
Μπενέκος Δημήτριος
Μπαρέκας Ιωάννης
Κρανά-Πορφύριου Ευγενία και
Κοσοβίτσας Θεοφάνης
το ποσό των 50.000 δρχ.

Πατασπύρου Ιωάννης	20.000
Κοτσαρίδας Θεοφάνης	5.000
Κατσάνος Νίκος	5.000
Τσουκανέλης Στέφανος	5.000
Βλάχος Ιωάννης	5.000
Βραζιτούλης Ιωάννης	5.000
Παρόλας Σπύρος	5.000
Ηλιάδης Βασίλης	5.000
Ρώμπα Χρήστος	5.000
Κλαρούδας Χρήστος	5.000
Τσούρης Δημήτριος	5.000
Κυριόπουλος Θανάσης	5.000
Βούλαρης Θανάσης	5.000
Θεμελής Αχιλλέας	5.000
Πασχίδης Κώστας	5.000
Τσουμάνης Δημ. (Μιχάλης)	5.000
Κόκορος Γρηγόριος-Ανθούλα	5.000
Ζαχάρης Απόστολος-Μαρία	5.000
Θανασούλας Βασίλης	5.000
Θανασούλας Χριστόφορος	5.000
Γκέκης Απόστολος του Δημ.	5.000
Χριστοδούλου Κώστ. Δημητρ.	5.000
Τσουμάνης Λεωνίδα	5.000
Νταχρής Γιώργος	5.000
Κατελίδης Γρηγόρης	5.000
Δάλας Μιχαήλ	5.000
Δούβλης Δημ.	5.000
Νεαχρής Θεόδωρος	5.000
Κύρκος Νικόλαος-Ευρύκλεια	10.000
Τζόκας Γιάννης-Ουρανία	10.000
Ζηκοπούλου Αντιγόνη	10.000
Κιτσοδήμου Πάτρα	5.000
Χριστοδούλου Κων. του Αχιλ.	5.000
Στουκίδης Δημήτριος	50.000
Κοκκινάκης Χάρης	10.000
Βέλλου Θάλεια	10.000
Οικ. Κούλη και Νίκου Χριστοδούλου	100.000 δρχ.

Επίσης για το μέγαλωμα της πλατειούλας στη θέση «Παλιόπορτες» η οικογένεια Λεωνίδα και Άρτεμις Νικοπούλου διέθεσαν 10 τ.μ. οικοπέδο.

Η οικογένεια της εκλιπούσης το ποσό των 100.000 δρχ.

Το περίσσευμα των χρημάτων μετά την αποπεράτωση του έργου θα διατεθεί από τον εξωραϊστικό σύλλογο Παπίγκου για την συντήρηση και τον εμπλουτισμό της δεντροστοιχίας Μεγάλο-Μικρό Πάπιγκο.

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΕΙΣΦΟΡΑ

Μάτσου Ισμήνη 60\$ (δολάρια)
10.000

Βατζιά-Ανθοπούλου Σοφία (2)
Καταώλης Αθανάσιος (2)
Σάββας Άλκης
Τζαφέρη Ελπίδα (2)
Τσογιά Αφοί

7.000

Φλώρος Αχιλλέας
6.000

Σάββας Χ. Γεώργιος
Χαντιώλης Νικόλαος

5.000

Βάντζου-Βαλικά Καίτη
Βασδέκης Ηλίας
Καρθούνης Θεόδωρος

Λαζαρίδης Κ. Πηνελόπη
Νικολαΐδης Φίλιππος

Τσέση Μαριάνθη
Φούφα Μαρία

4.000

Μπρούμπα Χαρίκλεια
ΣΗΜ. Οι μέσα σε παρένθεση αριθμοί δηλώνουν τα έτη πληρωμής

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

12.000	5.000	Πετράκη Ειρήνη
Λαμπράκης Απόστολος (5)	Γκούρη-Γιακουστίδου	Πρίντσιος Στέφανος
Νώλτσης Γεώργιος (5)	Μαριγώ (2)	Πρίντσου Βικτωρία
10.000	Καλύβας Ιωάννης (2)	Σαραλή Θεοδοσία
Γαλάνη Δέσποινα (4)	Κέντρος Νικόλαος (2)	Σιούτης Αθανάσιος
Σάρρου Ευτέρπη (4)	Κλούφας Δημήτριος (2)	Σιωμάλας Γεώργιος
9.000	Κοντοδήμου Αμαλία (2)	Σουσιόπουλος Διομήδης
Εμμανουηλίδης Αχιλλέας (4)	Κράλιος Κων/νος (2)	Συκιώτης Σταύρος
8.000	Παρόπουλος Γεώργ. (2)	Τσαούση - Ιωαννίδου
Δερδεμέζη Μαρία (3)	Σαρρέας Βασίλειος (2)	Έρρικα
FOURKAS CHARLES (3)	Στέφα-Χατζηγιάννη	Τσαούση - Βαγγελή Ρένα
7.500	Ευανθία (2)	Τσόντζος Ηλίας
Μουρτζόπουλος Νικόλαος (3)	3.000	Τσουμάνης Κων/νος
Νώνας Κων/νος (3)	Αδελφότητα Πετριωτών	Φανίτσιου Ευτέρπη
Σκλάβης Ηρακλής (3)	«ΠΡΟΟΔΟΣ»	Φατούρου Ελένη
7.000	Αργυρίκου-Ματθοπούλου Ασπασία	Φλώρος Αριστείδης
Πετρίδης Κων/νος (3)	Βαρζώκας Δημήτριος	2.500
6.000	Βασδέκης Στέφανος	Κολίτας Σταύρος
Καλλιδή Λουκία (2)	Γιωργονίκος Κων/νος	Κρεμμύδας Μάνθος
Τσιναβός Παντελής (2)	Δαλαβούκης Γεώργιος	Οικονομίδης Π. Αυγή
5.500	Δεματάκης Απόστολος	Οικονομίδης Κων/νος
Βλαχοπούλου Μαργαρίτα (2)	Καραβατιάς Αλέκος	Οικονομίδης Μιχαήλ
Σκουκίδου Πόπη (2)	Κατοίκης Σπύρος	Οικονομίδης Σπύρος
	Κατοικιώτης Γεώργιος	Στάρας Νικόλαος
	Κούπαρης Κίμων	Σωτηριάδη Ανθήπιτη
	Ματσίκας Πέτρος	ΣΗΜ. Οι μέσα σε παρένθεση αριθμοί δηλώνουν τα έτη πληρωμής
	Μέρτζιου Βεατρίκη	

«ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ»

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

Ιδρυτής:

† ΚΙΜΩΝ ΚΥΡΙΑΖΗΣ

★

Ιδιοκτήτης - Εκδότης:

Σίνα 4 454 45 ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Τηλ. 79286 - 74.000

FAX 79286

ΙΔΡΥΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ

† ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ ΣΤΑΘΗΣ

† ΒΑΡΩΚΑΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ

ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ ΕΥΡΥΠΙΑ

ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΤΖΙΟΒΑΣ ΦΡΙΕΟΣ

ΤΣΑΟΥΣΗΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ

Υπεύθυνος για το Νόμο

ΑΠΟΣΤ. Κ. ΝΤΙΝΑΛΕΞΗΣ

Πρόεδρος Ι.Λ.Ε.Ζ.

N. Ζέρβα 2 - Ιωάννινα

Τηλ. 30170

★

Υπεύθυνος Ύλης:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΖΙΟΒΑΣ

Αργυρινών 16 - ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Τηλ. 27.105

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

1. ΒΑΡΩΚΑΣ ΒΥΡΩΝ

2. ΓΕΠΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

3. ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΣΑΒΒΑΣ

4. ΚΥΡΙΑΖΗΣ ΚΑΛΥ

5. ΜΕΡΤΖΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

6. ΝΤΙΝΑΛΕΞΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ

7. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ ΘΑΝΑΣ

8. ΣΥΚΙΩΤΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

9. ΤΖΙΟΒΑΣ ΒΑΣΙΛΗΣ

10. ΤΣΕΚΟΥΡΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ:

Συνδρομές, εισφορές,

εμβάσματα:

ΘΑΝΑΣΗΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ

Σίνα 4 Ιωάννινα 454 45

και Μυροπολείο

ΚΑΛΥ ΚΥΡΙΑΖΗΣ

Λόρδου Βύρωνος 21

Ιωάννινα 45444.

Κατώτερη ετήσια

συνδρομή δρχ. 3.000

★

Τυπογραφεία:

Γ. ΔΟΥΒΑΛΗ

Ε. ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Ο.Ε.

28ης Οκτωβρίου 41

(Στοά Καμπέρη)

Τηλ. 20.544 - 27.845

Ιωάννινα 454 44